भारतीय रिज़र्व बैंक
RESERVE BANK OF INDIA
www.rbi.org.in

आरबीआय/२०१२-१३/४७ जुलै २, २०१२
डीबीओडी. क्र. एफआयडी. एफआयसी.२/०१.०२.००/२०१२-१३

सर्व भारतीय टर्म कर्ज आणि पुनर्वित्त संस्था यांचे सीईओ
(एक्झिम बँक, नाबार्ड, एनएचबी आणि एसआयडीबीआय)

महोदय,

महापरिपत्रक - वित्तीय संस्थांसाठी प्रकटीकरण प्रमाणे

कृपया वरील विषयावरील आमचे महापरिपत्रक डीबीओडी क्र. एफआयडी.एफआयसी.२/०१.०२.००/२०११-१२ दि. जुलै १, २०११ चा संदर्भ घ्यावा.). ह्या महापरिपत्रकात एकत्रित केलेली आणि अद्यावत केलेली या विषयावरील जुन ३०, २०१२ पर्यंतची सर्व सूचना/मार्गदर्शके एकत्रित पणे दिलेली आहेत.हे महापरिपत्रक रिझर्व बँकेच्या वेबसाईट http://www.rbi.org.in वर देण्यात आले आहे.

२. कृपया नोंद घ्यावी की, जोडपत्र ४ मध्ये असलेल्या सूचना ह्या महापरिपत्रकात एकत्रितपणे दिलेल्या आहे.

आपला,

(राजेश वर्मा)
मुख्य महाव्यवस्थापक

उद्दिष्ट
वित्तीय विवरणपत्रातील 'नोट्स टु अकाउंट्स' मधील प्रकटीकरणाबाबत, अखिल भारतीय मुदत-कर्ज व पुनर्वित्त देणाऱ्या संस्थांना सविस्तार मार्गदर्शक देण्यासाठी

मागील सूचना
ह्या महापरिपत्रकात जोडपत्र ४ मध्ये दिलेल्या परिपत्रकांमधील, वरील विषयावरील सर्व सूचना अद्यावत व एकत्रित करण्यात आल्या आहेत.

उपयोग
सर्व अखिल भारतीय वित्तीय संस्थांना - उदा, एक्झिम बँक, नाबार्ड, एनएचबी आणि एसआयडीबीआय

रचना

१. ओळख
२. प्रकटीकरणांच्या गरजांच्यावरील मार्गदर्शनपर सूचना
  २.१ भांडवल
  २.२ मालमत्तेची प्रत आणि क्रेडिट केंद्रीकरण
  २.३ तरलता
  २.४ कार्यकारी निकाल
  २.५ तरतूदींमधील चलनवलन
  २.६ पुर्नसंरचीत खाते
  २.७ कंपनीच्या सुरक्षिततेसाठी /पुर्नरचनेसाठी विकलेल्या मालमत्ता
  २.८ पुढील दराचे करार व व्याज दर देवाणघेवाण
  २.९ व्याज दर डेरिवेटिव्ह
  २.१० गैर सरकारी कर्ज प्रतिभुती मधे गुंतवणूक
  २.११ एकत्रित वित्तीय विवरण पत्र (सीएफएस)
    २.११.१ एकत्रीकरणाची परिसीमा
    २.११.२ लेखांकन धोरणे
  २.१२ डेरिव्हेटिव्हमधील जोखीमेच्या विवरणाचे प्रकटीकरण
  २.१३ वित्तीय संस्थांनी वर्षाच्या दरम्यान धोरणपूर्वक प्रकटीकरणाच्या मर्यादांमध्ये वाढ केली होती ते प्रकटीकरण
  २.१४ निगम कर्ज नवीनीकरण(सीडीआर)
  २.१५ वित्तीय संस्थांद्वारे लेखा सूचनांवर अतिरिक्त प्रकटीकरणे
  २.१६ परिपक्वता(एचटीएम) वर्गाच्या अंतर्गत आयोजित करण्यासाठी गुंतवणूकीची विक्री आयोजित

टीपा

I सीआरएआर व इतर मर्यादा

II मालमत्तेची प्रत व क्रेडिट चे केंद्रीकरण

III क्रेडिट चे विवरण

IV भांडवल निधी

V कर्जदार समूहाची व्याख्या

VI मालमत्ता व जबाबदा-यांच्या परिपक्वतेचा पैटर्न

VII कार्यकारी परिणाम

VIII प्रती कर्मचारी निव्वळ नफ्याची गणना

जोडपत्र – १ : डेब्ट सिक्युरिटीजमध्ये केलेल्या गुंतवणुकीसाठीच्या इश्युअर संयुक्त प्रकटीकरणाची रचना

जोडपत्र – २ : डेरिव्हेटिव्हस मधील जोखमीच्या प्रदर्शनावर प्रकटीकरणे

गुणात्मक प्रकटीकरण

गुणात्मकाची प्रकटीकरणे

जोडपत्र - ३ **अतिरिक्त प्रकटीकरण**

जोडपत्र - ४ परिपत्रकांची यादी

१. ओळख

वित्तीय संस्थांच्याद्वारे प्रकाशित आर्थिक विवरणपत्रांमधील प्रकटीकरणाचे स्वरुप आणि पद्धत यात मोठ्या प्रमाणात असलेली मतभिन्नताला ओळखून रिझर्व बँकेद्वारे मार्च २००१ मध्ये, या संस्थांनी स्वीकारलेल्या प्रकटीकरण व्यवहारात एकसमानता आणण्याच्या आणि त्यांच्या व्यवहारात पारदर्शकतेची पातळी उंचावण्यासाठीच्या दृष्टीकोनातून प्रकटीकरण्याच्या वित्तीय संस्थांसाठी नियमांची सुरुवात केली होती. अशी प्रकटीकरणे, जी आर्थिक वर्ष २०००-२००१ पासून लागू झाली आणि त्यानंतर त्यात सुधारणा केली गेली, लेखापरिक्षकांना माहितीला अधिकृत करण्याची क्षमता देण्यासाठी त्यांना ''लेखा सूचनांचा'' एक भाग बनविण्याची गरज होती, आणि असे असून सुद्धा सत्य हे आहे की ही समान माहिती कुठेतरी प्रकाशित झालेल्या आर्थिक विवरणपत्रांमध्ये असु शकते. या प्रकटीकरणात केवळ कमीतकमी आवश्यकता आहेत आणि जर वित्तीय संस्थांची कोणतेही अतिरिक्त प्रकटीकरण बनवायची इच्छा असल्यास, त्यांना तसे करण्याचा सल्ला दिला जाईल.

२. प्रकटीकरणांच्या गरजांच्यावरील मार्गदर्शनपर सूचना

विविध प्रकटीकरणांच्या गरजा खालील प्रमाणे आहेतः

२.१ भांडवल

(अ) सीआरएआर, मुख्य सीआरएआर आणि पुरवणी सीआरएआर
(ब) घेतलेल्या दुय्यम कर्जाची रक्कम आणि न फेडलेली श्रेणी-२ भांडवल म्हणून
(क) जोखिम असलेली मालमत्ता - ताळेबंद पत्रकातील सामग्रीत वेगवेगळी दाखवावी
(ड) ताळेबंदपत्रकाच्या तारखेप्रमाणे भाग भांडवलधारक पद्धत

२.२ मालमत्तेची प्रत आणि क्रेडिट केंद्रिकरण

(ई) निव्वळ कर्ज आणि अग्रिम राशीसाठी निव्वळ एनपीएची टक्केवारी
(फ) वर्गिकरण श्रेणीत उल्लेखित केलेल्या मालमत्तेच्या अंतर्गत निव्वळ एनपीएची रक्कम आणि टक्केवारी
(ग) प्रमाणभूत मालमत्ता, एनपीए, गुंतवणूक(अग्रिम राशीच्या स्वरुपापेक्षा अन्य दुसरे), आयकर करता वर्षाच्या दरम्यान बनविलेल्या रक्कमेच्या तरतूदी
(ह) निव्वळ एनपीए तील चलनवलन
(आय) भांडवली रक्कमेला टक्केवारी म्हणून आणि एकुण मालमत्तेची टक्केवारी म्हणून कर्जाचे विवरण संबंधित आहेः

* सर्वातमोठा एक कर्जदार
* सर्वातमोठा कर्जदार समूह
* १० सर्वात मोठे एकल कर्जदार
* १० सर्वातमोठे कर्जदार समूह

(कर्जदार/कर्जदार समूह यांची नावे उघड करण्याची गरज नाही)

(जे) एकुण कर्जाच्या मालमत्तेला टक्केवारी म्हणून पाच सर्वातमोठ्या औद्योगिक विभागांना कर्जाचे विवरण(लागू असल्यास)

२.३ तरलता

(के) रोख मालमत्ता आणि जबाबदा-या यांचा परिपक्वता नमूना; आणि
(एल) विदेशी चलन मालमत्ता आणि जबाबदा-यांचा परिपक्वता नमूना खालील संरुपातः

बाब	१ वर्षा एवढे किंवा कमी	१ वर्षापेक्षा अधिक ३ वर्षापर्यंत	३ वर्षापेक्षा अधिक ५ वर्षापर्यंत	५ वर्षापेक्षा अधिक ७ वर्षापर्यंत	७ वर्षापेक्षा अधिक	एकूण
रुपये ॲसेट्स						
विदेशी मुद्रा ॲसेट्स						
एकूण ॲसेट्स						
रुपये दायित्व						
विदेशी मुद्रा दायित्व						
एकूण दायित्व						
एकूण						

२.४ कार्यकारी निकाल

(एम) सरासरी क्रियाशील निधीला टक्केवारी म्हणून व्याजाचे उत्पन्न
(एन) सरासरी क्रियाशील निधीला टक्केवारी म्हणून व्याज नसलेले उत्पन्न
(ओ) सरासरी क्रियाशील निधीला टक्केवारी म्हणून कार्यकारी नफा
(पी) सरासरी मालमत्तेवर पुनःप्राप्ती
(क्यु) प्रती कर्मचारी निव्वळ नफा

२.५ तरतूदींमधील चलनवलन

अकार्यकारी मालमत्तेच्यादृष्टिने केलेले तरतूदींमधील चलनवलन आणि गुंतवणूक विभागातील घसारा यांना खालील संरुपणात प्रकट केले पाहिजे

I. अकार्यकारी मालमत्तेसाठी (अग्रिम राशिच्या स्वरुपात समाविष्ट कर्जे, रोखे आणि कर्ज रोखे आणि आंतर-कॉरपोरेट ठेवी) (प्रमाणभूत मालमत्तेसाठी असलेल्या तरतूदी सोडून)

अ) आर्थिक वर्षाच्या सुरवातीला ओपनिंग बॅलेन्स म्हणून

<u>बेरीज करा</u>: वर्षाच्या दरम्यान बनविलेल्या तरतूदी

<u>वजा करा</u>: काढुन टाका, प्रतिलेखन करा जास्तीच्या तरतूदी

ब) आर्थिक वर्षाच्या शेवटी क्लोजिंग बॅलेन्स

II. गुंतवणुकीतील घसा-यासाठी तरतूदी

क) आर्थिक वर्षाच्या सुरवातीला ओपनींग बॅलेन्स म्हणून

<u>बेरीज करा</u>:
i. वर्षाच्या दरम्यान केलेल्या तरतूदी
ii. विनियोग, जर वर्षाच्या दरम्यान कोणत्याही, गुंतवणूक उतार चढाव राखीव खात्यांपासून
<u>कमी करा</u>:
i. वर्षाच्या दरम्यान लेखन करा
ii. स्थानांतर, जर कोणतेही, गुंतवणूक उतार चढाव राखीव खात्यात

ड) आर्थिक वर्षाच्या अखेरीस क्लोजींग बॅलेन्स

२.६ पुर्नसंरचीत खाते

कर्ज मालमत्तेची एकुण रक्कम तसेच उप प्रमाणिभूत मालमत्ता/संशयित मालमत्ता यांना वेगवेगळे, ज्यांची पुर्नसंरचना करायची आहे, इत्यादींना प्रकट करायला हवे.

२.७ कंपनीच्या सुरक्षिततेसाठी /पुर्नरचनेसाठी विकलेल्या मालमत्ता

ज्या वित्तीय संस्था त्यांच्या आर्थिक मालमत्ता एससी/आरसी यांना विकतात, त्यांना खालील प्रकटीकरण करण्याची आवश्यकता पडू शकतेः

अ) खात्यांची संख्या
ब) एससी/आरसी ला विकलेल्या खात्यांचे एकूण मूल्य(तरतूदींच्या निव्वळ)
क) एकूण महत्व
ड) सुरवातीच्या वर्षांमध्ये स्थानांतरीत केलेल्या खात्यांच्या संबंधात अतिरिक्त महत्व ओळखणे
ई) निव्वळ खात्याच्या मूल्यावर एकूण नफा/तोटा

२.८ पुढील दराचे करार व व्याज दर देवाणघेवाण

ताळेबंद पत्रकातील सूचनांमध्ये खालील प्रकटीकरण करणे जरुरी आहेः

- देवाणघेवाण करारांचे अनुमानित मुद्दल;
- देवाणघेवाणीची नोंद करण्यासाठी देवाणघेवाणचे स्वरुप आणि नियमांसह क्रेडिटवर माहिती आणि बाजारपेठेतील जोखीम व जामाखर्च धोरणांचा स्वीकार;
- जर काऊंटर पार्टी कराराच्या अंतर्गत त्यांच्या जबाबदा-या पूर्ण करण्यास अयशस्वी ठरल्या तर झालेल्या तोट्याचे प्रमाणीकरण;
- देवाणघेवाणीत प्रवेश करण्यासाठी संस्थांद्वारे गॅरेंटीची आवश्यकता;
- देवाणघेवाणीतून उद्‌भवणा-या कोणत्याही क्रेडिट जोखमीचे केंद्रीकरण.विशिष्ट उद्योगधंद्यांना किंवा उच्च यथायोग्य कंपनींसोबतच्या देवाणघेवाणीला केंद्रीकरणाची उदाहरणे उघड करु शकतात; आणि
- देवाणघेवाणीच्या एकूण पुस्तकांचे "रास्त " मुल्य. जर देवाणघेवाणीचा संबंध विशिष्ठ मालमत्तेशी, जबाबदा-यांशी किंवा वचनबद्दतेशी असेल, तर ताळेबंद पत्रकाच्या तारखेत देवाणघेवाणीचा कराराचा शेवट करण्यासाठी रास्त मुल्य ही अंदाजीत रक्कम राहील जी संस्थेला मिळेल किंवा फेडावी लागेल. व्यापारी देवाणघेवाणीसाठी, रास्त मुल्य त्याच्या बाजार मुल्याएवढे राहील.

२.९ व्याज दर डेरिवेटिव्ह

बाजारात व्याज दर डेरिवेटिव्ह मधे व्यवहार करणा-या वित्तीय संस्थांना ताळेबंदामधे लेखासुचनाचा एक भाग म्हणून खालील माहिती प्रकट करावी लागेल.

अनु क्र	तपशील	रक्कम
१	वर्षामधे व्याजदर डेरिवेटिव्ह मधे बाजारात व्यापार केलेली अंदाजीत मुद्दल रक्कम (संलेखा नुसार)	
	अ)	
	ब)	
	क)	
२	३१ मार्च ला न फेडल्या गेलेली व्याजदर डेरिवेटिव्ह मधे बाजारात व्यापार केलेली	

	अंदजीत मुद्दल रक्कम (संलेखा नुसार)	
	अ)	
	ब)	
	क)	
३	अतिशय परिणाम कारक नसलेली आणि न फेडलेली व्याजदर डेरिवेटिव्ह मधे बाजारात व्यापार केलेली अंदाजीत मुद्दल रक्कम (संलेखा नुसार)	
	अ)	
	ब)	
	क)	
४	आउटस्टँडिंग असलेल्या आणि 'अत्यंत परिणामकारक' नसलेल्या (संलेख निहाय) ट्रेडेड व्याजदर डेरिवेटिवज् मार्केट-टु-मार्केट मूल्य	
	अ)	
	ब)	
	क)	

२.१० गैर सरकारी कर्ज प्रतिभुती मधे गुंतवणूक :

वित्तीय संस्थांनी खाजगीरीत्या केलेल्या आणि परतावा न देणा-या गुंतवणूकीचे विवरण हे जोडपत्र १ मध्ये दिलेल्या स्वरुपानुसार ताळेबंदाच्या लेखा सुचनांमध्ये जाहीर करणे आवश्यक आहे.

२.११ एकत्रित वित्तीय विवरण पत्र (सीएफएस)

२.११.१ *एकत्रीकरणाची परिसीमा :*

सीएफएस सादर करणा-या मुळ संस्थेने **सर्व दुय्यम संस्थांची**, देशी तसेच विदेशी, एएस-२१ आणि आयसीएआय अंतर्गत विशिष्ट परवानगी असलेले सोडून सर्व वित्तीय विवरणे एकत्र करावी. दुय्यम संस्था समाविष्ट न करण्याचे कारण सीएफएस मध्ये उघड करावे लागेल. एखादी संस्था एकत्रीकरणामधे समाविष्ट करायची की नाही हे ठरविण्याची जबाबदारी ही मुख्य संस्थेच्या व्यवस्थापनाची असेल. वैधानिक लेखा परिक्षकानुसार जर एकत्रीकरणामधे समावेश करणे आवश्यक असलेली एखादी संस्था वगळल्या गेली असेल तर त्यांनी आपली टिप्पणी "लेखा सुचनांमधे" समाविष्ट करावी.

२.११.२ *लेखांकन धोरणे :*

सीएफएस ने सारखे व्यवहार आणि समान परिस्थितीतील इतर घटनांसाठी समान लेखांकन धोरणांचा वापर करुन तयार राहीले पाहिजे.(या उद्देशासाठी, वित्तीय संस्था, दुय्यम संस्थाच्या वैधानिक हिशेबतपासनिसाद्वारे उपलब्ध करुन दिलेल्या एकसमान नसलेल्या लेखांकन धोरणांसाठीच्या समायोजनाच्या विवरणपत्रांवर भरवसा करु शकते) जर असे करणे व्यवहार्य नसेल तर, वेगवेगळी लेखांकन धोरणे लावली गेलेल्या आर्थिक विवरणपत्रातील वस्तुंच्या प्रमाणसोबत सत्य एकत्रितरित्या प्रकट करणे जरुरी आहे.

२.१२ डेरिव्हेटिव्हमधील जोखीमेच्या विवरणाचे प्रकटीकरण

सर्वोत्कृष्ट आंतरराष्ट्रीय व्यवहारांना, वित्तीय संस्थांच्या जोखमेच्या विवरणाचे आणि त्यांची जोखीमेला हाताळण्याच्या दृष्टीने असलेल्या धोरणांची अर्थपूर्ण आणि योग्य प्रकटीकरण लागतात. आर्थिक संस्थांनी त्यांच्या डेरिव्हेटिव्ह खात्यांचे अर्थपूर्ण प्रकटीकरण करणे जरुरी आहे. वित्तीय संस्थांद्वारे त्यांच्या डेरिव्हिटीज मधील जोखीमेच्या विवरणाच्या प्रकटीकरणासाठी एक कमीतकमी मांडणी, जोडपत्र २ मध्ये उपलब्ध करुन दिली आहे. प्रकटीकरणाच्या संरुपात गुणात्मक आणि संख्यात्मक दोन्ही दृष्टीकोनांचा समावेश आहे आणि डेरिव्हेटिवमधील जोखीमेच्या विवरण, जोखीम व्यवस्थापन यंत्रणा, लक्ष्य आणि धोरणांचे स्पष्ट चित्र देण्यासाठी तयार केले आहे. ३१ मार्च २००५(राष्ट्रीय गृह बँकच्या बाबतीत ३० जून,२००५) पासून लागू झालेल्या

या प्रकटीकरणाला वित्तीय संस्थांनी "लेखा सूचना" यांचा एक भाग म्हणून ताळेबंदपत्रात बनविले पाहिजे.

२.१३ वित्तीय संस्थांनी वर्षाच्या दरम्यान धोरणपूर्वक प्रकटीकरणाच्या मर्यादांमध्ये वाढ केली होती ते प्रकटीकरण

वित्तीय संस्थांनी प्रकटीकरणाच्या संदर्भात वार्षिक वित्तीय विवरणपत्रात त्यांनी वर्षाच्या दरम्यान कुठे धोरणपूर्वक प्रकटीकरणाच्या मर्यादा वाढविल्या आहेत यांचे 'लेखा सूचना' मध्ये योग्य प्रकटीकरण करायला हवे.

२.१४ निगम कर्ज नवीनीकरण(सीडीआर)

वित्तीय संस्थांनी 'लेखा सूचना' च्या अंतर्गत त्यांचे प्रकाशित वार्षिक खाते सुद्धा प्रकट करावेत, सीडीआर ने वर्षाच्या दरम्यान स्विकारलेल्या जबाबदारीच्या संदर्भात खालील माहिती आहेः

- सीडीआरच्या अंतर्गत नवीनीकरणासाठी एकुण कर्जाच्या मालमत्तेची रक्कम
- प्रमाणित मालमत्तेची रक्कम सीडीआर च्या आधीन
- उप प्रमाणित मालमत्तेची रक्कम सीडीआर च्या आधीन

२.१५ **वित्तीय संस्थांद्वारे लेखा सूचनांवर अतिरिक्त प्रकटीकरणे**

रिझर्व बँक आंतरराष्ट्रीय सर्वोत्कृष्ट व्यवहारांच्या मेळासोबत व्यापक प्रकटीकरण नमूद करण्याद्वारे बँकेच्या व्यवहारातील पारदर्शकतेत वाढ करण्यासाठी वेळोवेळी अनेक पाऊले उचलते.

अस्तित्वात असलेल्या प्रकटीकरणाचे समालोचन केल्यावर, मार्च /जून २०१० वर्षाच्या शेवटापासून वित्तीय संस्थेच्या ताळेबंदपत्रकात 'लेखा सूचनांमध्ये' खालील अतिरिक्त प्रकटीकरणे करण्याची शिफारस केली जावी असे निश्चित केले गेले

I. ठेवींचे, अग्रिम रक्कमांचे, प्रकटीकरणाचे आणि एनपीए चे केंद्रीकरण

II. विभागवार एनपीए

III. एनपीएचे चलनवलन (एकुण एनपीए ची मोजणी करण्यासाठी, कृपया परिपत्रक डीबीओडी क्र.एफआयडी-एफआयसी-९/०१-०२-००/२००९-१० दिनांक २६.०३.२०१० चा संदर्भ घ्या)

IV. विदेशी मालमत्ता, एनपीए आणि महसूल

V. बँकांद्वारे प्रायोजित ऑफ बॅलेन्स शिट एसपीव्ही

निर्धारित संरुप जोडपत्र ३ मध्ये दिले आहे.

२.१६ परिपक्वता(एचटीएम) वर्गाच्या अंतर्गत आयोजित करण्यासाठी गुंतवणूकीची विक्री आयोजित

जर वर्षाच्या सुरवातीला एचटीएम वर्गात आयोजित गुंतवणुकीच्या पुस्तकी मुल्यात, कर्जरोख्यांची विक्रीची किंमत आणि प्रतिभूती साठी/पासून एचटीएम वर्गात ५ टक्के वाढ करण्यात आली, तर वित्तीय संस्थांनी एचटीएम वर्गात आयोजीत गुंतवणुकीच्या बाजार मुल्याचे प्रकटीकरण करायला हवे आणि बाजार मुल्यावर जास्तीचे पुस्तकी मुल्य दर्शवायला हवे ज्याच्यासाठी तरतूदी नाही केल्या गेल्या आहेत. हे प्रकटीकरण वित्तीय संस्थांच्या लेखापरिक्षित वार्षिक वित्तीय विवरणपत्रात लेखा सूचनांमध्ये केले जाणे गरजेचे आहे.

टीपाः

(I) **सीआरएआर व इतर मर्यादा**

वित्तीय संस्थांच्या उपस्थित भांडवली पर्याप्तता नियमांनुसार निश्चित केल्या जाणा-या सीआरएआर व इतर संबंधीत मर्यादा प्रकट केल्या जाव्यात.

(II) **मालमत्तेची प्रत व क्रेडिट चे केंद्रीकरण**

मालमत्तेची प्रत व क्रेडिटच्या केंद्रीकरणाच्या उद्देशासाठी, कर्ज व अग्रिम राशी आणि एनपीएची रक्कम निश्चित करण्यासाठी

आणि प्रकटीकरणात समावेश करण्यासाठी खालील बाबींचा सुद्धा विचार केला पाहिजेः

(i) **रोखे आणि कर्जरोखेः** रोखे आणि कर्जरोखे यांना अग्रिम राशीच्या स्वरुपात हाताळले पाहिजे जेव्हाः

- कर्जरोखे/बॉंड यांना योजनेला वित्तसाहाय्यासाठी योजनेचा एक भाग म्हणून दिले जाते आणि रोखे/कर्जरोखे यांचे स्वरुप तीन वर्षे आणि त्यापेक्षा जास्त असते.

आणि

- वित्तीय संस्थांचा महत्वाचा पैसा(म्हणजे १०% किंवा त्यापेक्षा जास्त) इश्यूमध्ये लागलेले असतात.

आणि

- इश्यू हा व्यक्तीगत नौकरी चा एक भाग असतो, म्हणजे कर्जदार वित्तीय संस्थेकडे आला असतो आणि लोकांच्या इश्यूचा भाग नसतो, जिथे वित्तीय संस्था एका आमंत्रणावर सहमतीची प्रतिक्रिया देते.

(ii) ***अग्रक्रम शेअर्स*** **:** परिवर्तनीय अग्रक्रम शेअर्सपेक्षा अन्य अग्रक्रम शेअर्स, योजनेला आर्थिक मदत आणि मापदंड पूर्ण करण्याचा एक भाग म्हणून वरील (i) प्रमाणे मिळविले जातात.

(iii) ***ठेवी*** **:** सामाजिक क्षेत्रासोबत ठेवी स्थापल्या जातात.

(III) क्रेडिट चे विवरण

''क्रेडिट च्या विवरणात'' निधीबद्ध आणि निधीबद्ध नसलेल्या क्रेडिट मर्यादांचा, अंडररायटींग व इतर समान वचनबद्धतेच्या समावेश होऊ शकतो. मंजूर झालेल्या मर्यादा किंवा देय रक्कम यापैकी जे जास्त असेल त्याला विवरणाच्या मर्यादेत येणारे असे समजले जाईल. मुदत कर्जाच्या बाबतीत, तथापि विवरणाची मर्यादेवर, वास्तविक देय रक्कम अधिक बटवडा न केलेले किंवा न काढलेल्या वचनबद्धतेच्या आधारावर विचार केला जावा.

तथापि, अशा बाबतीत जिथे बटवडा करण्यास सुरवात झाली नसेल, तिथे मंजूरी झालेल्या मर्यादांच्या किंवा कराराच्या संबंधात कर्जदार कंपनीसोबत जितक्या प्रमाणापर्यंत वित्तीय संस्थेची वचनबद्धता आहे त्या आधारावर विवरणाच्या मर्यादेचा विचार केला जावा.

वित्तीय संस्थांनी वाढीव प्रकटीकरण नियमांनूसार निधिबद्ध नसलेल्या क्रेडिट मर्यादेत, विदेशी मुद्रेतील पुढचे करार आणि इतर डेरिव्हेटिव उत्पदनं जसे चलन देवाणघेवाण, पर्याय, इत्यादी चा समावेश करावा.

(IV) भांडवल निधी

क्रेडिट केंद्रिकरणाच्या उद्देशासाठी भांडवल निधी, हा भांडवल उपलब्धता प्रमाणांच्या अंतर्गत स्पष्ट केल्याप्रमाणे (म्हणजे श्रेणी **I** आणि श्रेणी **II** भांडवल) एकुण नियामक भांडवल होईल.

(V) कर्जदार समूहाची व्याख्या

कर्जदार समूहाची व्याख्या ही वित्तीय संस्थांद्वारे समूह प्रकटिकरण नियमांच्या पालनासोबत लागू केलेल्या व्याख्येसारखीच समान राहील.

(VI) मालमत्ता व जबाबदा-यांच्या परिपक्वतेचा पैटर्न

मालमत्ता व जबाबदा-यांच्या परिपक्वतेचा पैटर्नसाठी, विशिष्ठ वेळेच्या मर्यादेत मालमत्तेच्या व जबाबदा-यांच्या विविध वस्तुंचा निपटारा, रिझर्व बँकेच्या वित्तीय संस्थांना जाहिर केलेल्या मालमत्ता जबाबदारी व्यवस्थापन यंत्रणेवरील मार्गदर्शनपर सूचनांनुसार केला गेला पाहिजे.

(VII) कार्यकारी परिणाम

कार्यकारी परिणामांसाठी, अहवालाच्या अंतर्गत कार्यकारी निधी व एकुण मालमत्ता यांना मागील लेखा वर्षाच्या शेवटी, पुढील अर्धया वर्षाच्या शेवटी आणि लेखा वर्षाच्या शेवटी सरासरी आकडेवारी म्हणून घेतले पाहिजे.(''कार्यकारी निधी'' वित्तीय संस्थांच्या एकुण मालमत्तेला संदर्भित करतात)

(VIII) प्रती कर्मचारी निव्वळ नफ्याची गणना

सर्व संवर्गातील सर्व स्थायी, पूर्ण वेळ कर्मचारी यांचा प्रती कर्मचारी निव्वळ नफ्याच्या गणनेसाठी विचार केला जावा.

जोडपत्र - १

<u>डेब्ट सिक्युरिटीजमध्ये केलेल्या गुंतवणुकीसाठीच्या इश्युअर संयुक्त प्रकटीकरणाची रचना</u>

अ. गुंतवणुकीनुसार इश्युअरचे प्रकार

(आजच्या तारखेपर्यंतचा ताळेबंद)

						(रु कोटींमध्ये)
			रक्कम			
अनु क्र.	**प्रचालक**	**रक्कम**	**खाजगी प्लेसमेंटमधुन केलेली गुंतवणुक**	**'इंवेस्ट्मेंट ग्रेडच्या खाली' असलेले रोखे**	**'अनरेटेड' असलेले रोखे**	**'अनलिस्टेड' रोखे**
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)
१	पीएसयुज					
२	एफआय					
३	बँक					
४	प्रोव्हाईट कॉर्पोरेट्स					
५	सबसिडीयरीज/जोईंट व्हेन्चर्स					
६	इतर					
७	# डेप्रिशिएशन केलेली		XXX	XXX	XXX	XXX
	एकुण *					
# कॉलम ३ मध्ये तरतुदी च्या फक्त सरासरी रक्कम दाखवावी.						
***टीपा :**						
१. ताळेबंदाच्या खालील प्रकारात, कॉलम ३ मधील एकूण आणि एकूण गुंतवणुकी ह्यांना ताळा जमला पाहिजे :						
अ. शेअर्स						
ब. डिबेंचर्स आणि बॉंड्स						
क. सबसिडीयरीज/जोईंट व्हेन्चर्स						
ड. इतर						
२. कॉलम ४, ५, ६ आणि ७ मधील रक्कम ही परस्पर संपूर्ण वर दिलेल्या **नसू** शकते.						

ब. परतावा न देणा-या गुंतवणूकी

	(रु कोटींमध्ये)
तपशील	**रक्कम**
ओपनिंग बॅलंस	
१ एप्रिल पासून वर्षाभरात केलेले अधिक	
वरील काळात केलेल्या वजा	
क्लोजिंग बॅलंस	
एकूण केलेली तरतुद	

जोडपत्र २
डेरिव्हेटिव्हस मधील जोखमीच्या प्रदर्शनावर प्रकटीकरणे

गुणात्मक प्रकटीकरण

वित्तीय संस्थांनी डेरिव्हेटिव शी संबंधीत ज्या प्रमाणापर्यंत डेरिव्हेटिव चा वापर करण्यात आला,त्या संबंधीत धोके व व्यवसायाचा उद्देश साधल्या गेल्याच्या विशिष्ट संदर्भासोबत त्यांच्या जोखीमेच्या व्यवस्थापनाच्या धोरणांवर चर्चा करावी. चर्चेत अजून समावेश होऊ शकतोः

- डेरिव्हेटिव्ह व्यापारामधील जोखिमेचे व्यवस्थापन करण्यासाठी संरचना व संघटन,
- जोखीमेचे मोजमाप, जोखिमेचे अहवाल आणि जोखिमेची निरिक्षण करणा-या व्यवस्थांची व्याप्ती आणि स्वरुप,
- जोखिमेच्या नुकसानी पासून बचाव आणि /किंवा गंभीरता कमी करणारी धोरणे आणि नुकसानी पासून बचाव /गंभीरता कमी करण्यासाठी चालू परिणामकारकतेचे निरिक्षण करण्यासाठी डावपेच व प्रक्रिया, आणि
- नुकसानी पासून बचाव आणि नुकसान नसलेले व्यवहारांचे अभिलेखन करण्यासाठी लेखांकनाची धोरणेय उत्पन्न, व्याज आणि सूट ची ओळख, न फेडलेल्या करारांचे मुल्यमापनय प्रावधान, सांपार्श्विक आणि क्रेडिट जोखिम सौम्यकरण

गुणात्मकाची प्रकटीकरणे

अनुक्रमांक	तपशील	डेरिव्हेटिवज चलन	व्याजदर डेरिव्हेटिवज
१	डेरिव्हेटिवज अपेक्षित प्रमुख रक्कम		
	अ) हेजिग साठी		
	ब) व्यापारासाठी		
२	मार्केट टु मार्केट दर्जा **[१]**		
	अ) मालमत्ता (+)		
	ब) दायित्व (-)		
३	क्रेडिट प्रदर्शन**[२]**		
४	व्याज दरात एक टक्का बदल होऊ शकतो **(100*PV01)**		
	अ) हेजिग डेरिव्हेटिवजवर		
	ब) व्यापार डेरिव्हेटिवजवर		
५	**वर्षभरात 100*PV01 चे कमाल आणि किमान पाहता**		
	अ) हेजिंगवर		
	ब) व्यापारावर		

टीपाः

१. प्रत्येक प्रकारच्या डेरिव्हेटिव्ह साठी जशी केस असायला हवी, तशी निव्वळ स्थिती एकतर मालमत्ता किंवा दायित्व यांच्या अंतर्गत दाखवलेली असावी.
२. डेरिव्हेटिव्ह उत्पादनांच्या क्रेडिट प्रदर्शनाच्या मोजणीवर रिझर्व बँक ऑफ इंडिया द्वारे निर्धारीत केलेल्या चालु प्रकटीकरणाच्या पद्धती वित्तीय संस्थांनी स्विकाराव्या, त्यांचे खाली थोडक्यात वर्णन केले आहेः

ऑफ बॅलेन्स शिट व्याज दराच्या समान असलेल्या क्रेडिट विवरणाची आणि चालू विवरण पद्धतीच्या अंतर्गत विनिमय दर दस्ताऐवजाची मोजणी करण्यासाठी, एक वित्तीय संस्थेने बेरीज करावीः

- तिच्या सर्व करारांची सकारात्मक मुल्यासोबत(म्हणजे, जेव्हा वित्तीय संस्थेला काऊंटरपार्टी कडून पैसे प्राप्त करायचे असतात),एकुण प्रतिस्थापन किंमत(''मार्किंग टु मार्केट'' द्वारे मिळवून), आणि

- कराराच्या परिपक्वतेच्या अवशिष्ठा नुसार कराराच्या एकुण अनुमानीत मुद्दलाच्या रक्कमेला खालील क्रेडिट परिवर्तन घटकांद्वारे गुणाकार केल्याच्या आधारावर क्रेडिट विवरणातील मोजलेल्या संभाव्य भविष्यातील बदलांसाठीची एक रक्कमः

अवशिष्ठ परिपक्वता	**राष्ट्रीय मुद्दल रक्कमेवर लागू करावयाचे परिवर्तन घटक**	
	व्याजाचा दर करार	**विनियम दर करार**
एक वर्षापेक्षा कमी	काही नाही	१.० %
एक वर्ष आणि त्यापेक्षाजास्त	०.५%	५.० %

३. डेरिव्हेटीव्हज करार मधील काउंटर पार्टी क्रेडिट विवरणामुळे उत्पन्न होणा-या मार्क टु मार्केट(एमटीएम) व्हॅल्यू च्या द्विपक्षीय जाळ्याला परवानगी दिली जाणार नाही. त्यानुसार, वित्तीय संस्थांनी भांडवलाच्या पर्याप्ततेच्या उद्देशासाठी तसेच विवरणाच्या अटींसाठी त्यांच्या अशा करारांच्या एकुण सकारात्मक एमटीएम मुल्यांची मोजणी करावी.

जोडपत्र -३

<u>अतिरिक्त प्रकटीकरण</u>

I. ठेवी, अग्रिम राशी, जोखमी व एनपीए ह्यांची घनता

ठेवींची घनता

	(रु कोटींमध्ये)
सर्वात मोठ्या वीस ठेवीदारांच्या ठेवी	
सर्वात मोठ्या वीस ठेवीदारांच्या ठेवीची एकूण ठेवीबरोबरची टक्केवारी	

अग्रिम राशीचे प्रकटीकरण*

	(रु कोटींमध्ये)
सर्वात मोठ्या वीस अग्रिम राशीच्या कर्जे	
सर्वात मोठ्या वीस अग्रिम राशींच्या कर्जेची एकूण अग्रिम राशीची टक्केवारी	
*आमचे दिनांक जुलै १, २०१०.च्या एक्सपोझर नॉर्म्सच्या <u>महापरिपत्रकात</u> दिलेल्या डेरिवेटिवज्सह क्रेडिट एक्सपोझरच्या व्याख्येनुसार अग्रिम राशी काढल्या जाव्यात.	

एक्सपोझर्सची घनता**

	(रु कोटींमध्ये)
वीस सर्वात मोठ्या कर्जदारांबाबत/ग्राहकांबाबत एकूण एक्सपोझर	
वीस सर्वात मोठ्या कर्जदारांबाबत/ग्राहकांबाबतच्या एक्सपोझरची सर्व कर्जदार/ग्राहकांबाबतच्या एकूण एक्सपोझरची टक्केवारी	
**आमच्या, जुलै १, २०१० च्या , एक्सपोझर नॉर्म्सवरील <u>महापरिपत्रकात</u> विहित केल्यानुसार, क्रेडिट व गुंतवणुक जोखमीवर आधारित एक्सपोझर काढण्यात यावे	

एनपीएज्ची घनता

	(रु कोटींमध्ये)
एकूण एक्सपोझर्सची पहिली चार एनपीएची खाती	

II: क्षेत्र-निहाय एनपीए

अनु क्र.	क्षेत्र	एनपीएची एकूण टक्केवारी पासून या क्षेत्रा मधील एकूण अडव्हानसेस
१	**शेती व संबंधित कृती उद्योग (मायक्रो, लघु,मध्यम व मोठे)**	
२	उद्योग (मायक्रो, लघु, मध्यम व मोठे)	
३	सेवा	
४	वैय्यक्तिक कर्ज	

III. एनपीएंची हालचाल

तपशील	(रु कोटींमध्ये)
विशिष्ट वर्षाच्या १ एप्रिल रोजी असलेली एनपीए* (सुरुवातीचा बॅलन्स)	
त्या वर्षामधील वाढ (नवीन एनपीए)	
पोट बेरीज (अ)	
वजाः-	
(i)अपग्रेडेशन्स	
(ii) वसुली (अपग्रेड केलेल्या खात्यांमधून केलेल्या वसुली सोडून)	
(iii) राईट ऑफ केलेल्या बाबी	
पोट बेरीज (ब)	
पुढील वर्षाच्या ३१ मार्च रोजी असलेले ग्रॉस एनपीए (बंद शिल्लक) (अ-ब)	
*डीबीओडी.परिपत्रक डीबीओडी.एफआयडी.एफआयसी.९/०१.०२.००/२००९-१० दिनांक मार्च २६, २०१० च्या जोडपत्रातील बाब २नुसार ग्रॉस एनपीए	

IV. विदेशातील ॲसेट्स, एनपीए व महसुल

तपशील	(रु कोटींमध्ये)
एकूण ॲसेट्स	
एकूण एनपीए	
एकूण महसूल	

V. प्रायोजित केलेल्या ताळेबंदाबाहेरील एसपीव्ही (लेखा मापदंडांनुसार एकत्रित करावयाच्या)

एसपीव्ही प्रायोजकाचे नाव	
देशातील	**विदेशी**

जोडपत्र ४

भाग अः सूचना आणि सुपरसिडेड परिपत्रकांची यादी

क्र.	परिपत्रक क्र.	दिनांक	विषय
१.	डीबीएस. एफआयडी.क्र.सी८/०१.०२.००/ २०००-०१	२३.०३.२००१	प्रसिध्द केलेल्या वित्तीय विवरणपत्रामधील प्रकटीकरणे
२.	डीबीएस.एफआयडी.क्र.सी/०१.०२.००/२००१-०२	०८.०२.२००२	प्रसिध्द केलेल्या वित्तीय विवरणपत्रामधील अतिरिक्त प्रकटीकरणे
३.	डीबीओडी.क्र.एफआयडी.एफआयसी१/०१.०२.००/ २००४-०५	२६.०४.२००५	डेरिवेटिवज्मधील रिस्क एक्सपोझर्सवरील प्रकटीकरणे
४.	डीबीओडी.क्र.एफआयडी.एफआयसी-२/०१.०२.००/ २००६-०७	०१.०७.२००६	महापरिपत्रक - वित्तसंस्थांसाठी डिसक्लोजर नॉर्म्स
५.	डीबीओडी.क्र.एफआयडी.एफआयसी-२/०१.०२.००/ २००७-०८	०२.०७.२००७	महापरिपत्रक - वित्तसंस्थांसाठी डिसक्लोजर नॉर्म्स

भाग बः सूचना/मार्गदर्शके/डिसक्लोजर नॉर्म्सशी संबंधित डायरेक्टिव असणाऱ्या इतर परिपत्रकांची यादी

क्र.	परिपत्रक क्र	दिनांक	विषय
१	डीबीएस.एफआयडी.क्र.२०/०२.०१.००/१९९७-९८	०४.१२.१९९७	वैय्यक्तिक/बॉरोअर गट यांना वित्तीय संस्थाकडून टर्म कर्ज देण्यासाठी क्रेडिट एक्सपोझरवरील मर्यादा
२	एमपीडी.बीसी.१८७/०७.०१.२७९/१९९९-२०००	०७.०७.१९९९	फॉरवर्ड रेट करारनामे/व्याजदर अदलाबदल
३	डीबीएस.एफआयडी.क्र.सी/०१.०२.००/२०००-०१	०९.११.२०००	मार्गदर्शक तत्वे - गुंतवणुकींचे वर्गीकरण आणि मूल्यांकन
४	डीबीएस.एफआयडी.क्र.सी/०१.०२.००/२०००-०१	२८.०३.२००१	पुनर्रचित खात्यांबाबत वागणुक
५	डीबीएस.एफआयडी.क्र.सी/०१.०२.००/२०००-०१	२०.०६.२००१	नाणेविषयक व कर्ज धोरणावरील उपाय, २००१-२००२ - क्रेडिट एक्सपोझर नॉर्म्स
६	डीबीएस.एफआयडी.क्र.सी/०१.११.००/२००१-०२	२५.०८.२००१	कॉर्पोरेट कर्जांची पुनर्रचना (सीडीआर)
७	डीबीएस.एफआयडी.क्र.सी/०१.०२.००/२००१-०२	१६.१०.२००१	मार्गदर्शक तत्वे - गुंतवणुकींचे वर्गीकरण आणि मूल्यांकन सुधारणा/स्पष्टीकरणे
८	डीबीओडी.क्र.बीपी.बीसी.९६/२१.०४.०४८/२००२-२००३	२३.०४.२००३	सिक्युरिटायझेशन कंपनी/रिकन्स्ट्रक्शन कंपनी ह्यांना वित्तीय ॲसेट्सच्या विक्रीवरील मार्गदर्शक तत्वे
९	आयडीएमसी.एमएसआरडी.४८०१/०६.०१.०३/२००२-०३	०३.०६.२००३	एक्सचेंज ट्रेडेड इंटरेस्ट रेट डेरिवेटिवज्वरील मार्गदर्शक तत्वे

१०	डीबीएस. एफआयडी. क्र.सी/ ०१.०२.००/२००३-०४	०१.०८.२००३	कॉन्सॉलिडेटेड अकाउंटिंग व कॉन्सॉलिडेटेड सुपरव्हिजनवरील मार्गदर्शक तत्वे
११	डीबीएस. एफआयडी. क्र. सी / ०१.०२.००/२००३-०४	०८.०१.२००४	द्वारे केलेल्या गुंतवणुकीवरील अंतिम मार्गदर्शक तत्वे
१२	डीबीओडीक्र.एफआयडी.एफआयसी.८/ ०१.०२.००/२००९-१०	२६.०३.२०१०	नोट्स टु अकाउंट्स मधील अतिरिक्त मार्गदर्शक तत्वे
१३	डीबीओडीक्र.एफआयडी.एफआयसी.९/ ०१.०२.००/२००९-१०	२६.०३.२०१०	इनकम रेकग्निशन, ॲसेट वर्गीकरण आणि अग्रिम राशींसंबंधाने तरतुदीकरणावरील प्रुडेंशियल नॉर्म्स
१४	डीबीओडी.एफआयडी.एफआयसी.क्र.५/०१.०२.००/२०१०-११	ऑगस्ट १८, २०१०	'हेल्ड टू मॅचुरिटी' (एच टी एम) वर्गाखाली ठेवलेल्या गुंतवणुकींची विक्री
१५	डीबीओडी.एफआयडी.एफआयसी.क्र.८/०१.०२.००/२०१०-११	नोव्हेंबर २, २०१०	ताळेबंदाबाहेरील एक्सपोझर्ससाठी प्रुडेंशियल नॉर्म्स - प्रतिपक्षाबाबतच्या कर्ज जोखमींचे बायलॅटरल नेटिंग